

Pseudohodnotíme každý rok. Stačilo by pořádně po pěti letech

[Hospodářské noviny](#) | 9.8.2012 | Rubrika: HN byznys | Strana: 14 |

Autor: [Julie Daňková](#) | Téma: Ostatní

Daniel Můnich, ekonom z institutu CERGE-EI

Rozhovor

Ekonomové Daniel Můnich a Štěpán Jurajda sestavili dosud unikátní přehled vědeckých pracovišť v Česku. Na rozdíl od tabulek, s kterými pracuje vědecká rada vlády, nemíchají jednotlivé vědní obory dohromady.

* HN: Vaše studie představila přehled počtu publikací vědeckých pracovišť v Česku v renomovaných odborných časopisech. Z jakého období ty články pocházejí?

Jde o články publikované mezi roky 2006 a 2010. Naše studie je založená na pravidelně sbíraných datech. Je ale příznačné, že tyto bohaté informace zůstávaly dlouhodobě nevytěženy. Příčinou je málo funkční systém řízení výzkumu jako celek. Takže jsme už dále nevydrželi čekat a data jsme zpracovali sami.

* HN: Kdo především by si měl vaši studii přečíst?

Je určena hlavně pro širokou akademickou obec a především pro ty, kteří mají na starost řízení výzkumu, ať jsou to nahoře členové vládní rady nebo dole vedení ústavů, fakult a kateder. Ale informace budou jistě zajímavé i pro novináře a veřejnost, z jejichž daní se výzkum dominantně platí. Centra excelentního výzkumu je třeba identifikovat, dobře o nich vědět, aby mohla být podporována a rozvíjena. Stávající systém pseudo hodnocení nikomu nic takového neodhalí.

* HN: Proč nejde o klasické žebříčky produktivity vědeckých pracovišť?

Vědeckou produktivitu jednotlivých pracovišť vyčíslit neumíme. To bychom museli znát, za jakých podmínek pracoviště výzkum dělají, za jaké peníze a kolik na to mají lidí. Tato informace však v Česku na systematické úrovni k dispozici dosud není. Proto jsme se i my museli omezit jen na přehledy podle rozsahu excelentních výsledků. Z naší studie se tedy o produktivitě nic nedozvíte, o produkci ale ano.

* HN: V čem jsou vaše přehledy ještě u nás unikátní?

Protože jsou zpracovány přísně oborově. Výzkum v oborech se totiž často zásadně liší publikační praxí. Sčítání článků matematiků a fyziků na matematicko-fyzikální fakultě by byl stejný nesmysl jako sčítat dohromady borůvky a melouny.

* HN: Vy spolupracujete na novém projektu pro vládu, který má připravit nový systém hodnocení vědy. Jenže ten vznikne nejdříve v roce 2016. Měl by se do té doby nějak způsob financování vědeckých pracovišť upravovat?

Dokud nebudeme mít dostatek relevantních a věrohodných informací o kvalitě výzkumných

organizací, tak je lepší nepřepřahovat - nic neměnit. Nějaký ten rok to sice bude trvat, ale nedá se nic moudřejšího dělat. V Británii dělají kvalitní hodnocení pouze jednou za pět šest let. U nás pseudohodnotíme a měníme podle toho věci každý rok.

* HN: Ten projekt vznikl na základě auditu zahraničních expertů, co nám vyčítali nejvíce?

Konstatovali, že stávající systém pseudohodnocení je absurdní a pro ně neuvěřitelný, nedává smysl, a doporučili ho okamžitě opustit a začít vytvářet systém výrazně odlišný.

* HN: Kde v zahraničí bychom se měli inspirovat?

Inspirovat se v zahraničí se určitě musíme. Ale ve finále si systém musíme „došít na míru“ naší situace. Podmínky každé země se liší přinejmenším historickým vývojem. Například ne každá země má zodpovědnost za výzkum rozptýlený mezi řadu ministerstev a ještě akademií věd. Můžeme se například hodně inspirovat kvalitním hodnocením Velké Británie, ale musíme vzít v potaz, že v jednotlivých oborech máme mnohem menší počet excelentních vědců, takže tito by často museli hodnotit svá vlastní pracoviště nebo by je museli hodnotit jejich průměrní a podprůměrní známí. To by nefungovalo, jako to nefungovalo již několikrát v minulosti. Takže hodnocení v Česku bude muset mnohem více využívat zahraniční hodnotitele. Od nich se nám ale dostane nejen hodnocení, ale i užitečných rad a inspirace.

* HN: Na co si ještě auditoři stěžovali?

Podle nich u nás chybí kultura hodnocení. To znamená, že akademická obec i vláda mají velmi slabé povědomí o principech, významech, a tedy i o potřebě solidního institucionálního hodnocení. Navíc u nás panuje obrovská skepse k tomu, že výsledky hodnocení nebudou pokrouceny. Příliš mnoho lidí si navíc pod hodnocením představuje pouze financování. Informace z hodnocení jsou však nezbytné k efektivnímu řízení výzkumu, což je mnohem složitější úloha než pouhé rozdělování peněz. V Británii, kde se za třicet let systematického hodnocení stihla zformovat vysoká kultura hodnocení, hodnocení z roku 2008 usilovně zdokonalují pro další kolo v roce 2014.

* HN: Říkáte, že česká věda potřebuje zhodnocení od zahraničních odborníků v oboru. To je ale docela nákladná záležitost, vyplatí se ta investice?

Určitě. Potřebná částka bude vždy jen zanedbatelným zlomkem toho, co se u nás neefektivně a víceméně naslepo rozdělí. Informace z dobrého hodnocení navíc může mnoha našim výzkumným organizacím otevřít oči a najít cesty k větším vědeckým výkonům. A konečně se takové velké hodnocení dělá jen jednou za pět let, a tím pádem to v průměru nevychází tak draho a hodnocení tak často vědce neotravuje.